

Asia: VN/2588/2024

Lausuntopyyntö: Arviomuistio kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisesta ja ostolaskutietojen julkaisemisesta

Yleistä

Ovatko arviomuistion nykytilan kuvausta koskevat osiot oikeansuuntaisia ja riittävän kattavia? Olisiko nykytilan kuvausta syytä täydentää joillain näkökulmilla tai tarpeellisilla tiedoilla?

Rahoitusvakaussvirasto (jäljempänä myös virasto) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto. Nykytilan kuvaus on oikeansuuntainen. Rahoitusvakaussvirasto katsoo, että hankintoihin liittyvät suurimmat haasteet eivät niinkään liity kaikille avoimen tiedon saatavuuden puutteeseen, vaan hankintaprosessin monimutkaisuuteen, joka vaatii paljon resursseja hankintayksiköiltä. Esimerkiksi Rahoitusvakaussvirasto on kokenut tutkiahallinto.fi-sivuston käytössä haastavaksi ja aikaa vieväksi poistaa ostolaskuja, joihin liittyy salassa pidettäviä tietoja. Virasto pitää ensiarvoisen tärkeänä, että salassa pidettävät ja turvallisuusluokitellut ostolaskut eivät siirry julkisten hankintojen tietovarantoon. Rahoitusvakaussvirasto katsoo, että tulevaisuudessa tulisi huomioida tarkkaan, mikä vaikutus uusilla velvollisuuksilla on hankintayksiköiden hallinnolliseen työmäärään.

Ovatko arviomuistioissa esitetyt toimenpiteet vaikutuksineen oikeansuuntaisia? Olisiko toimenpiteitä syytä täydentää joillakin näkökulmilla jatkovalmistelussa?

Nyt ehdotettavilla toimenpiteillä ei Rahoitusvakaussviraston näkemyksen mukaan saada muutosta keskeiseen ongelmaan eli hankintaprosessissa saatavien tarjousten vähäiseen määrään ja prosessiin pitkään keston, vaan lisätään suuresti hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa. Ehdotettu aikataulu vaikuttaa tiukalta, ja muutokset edellyttävät monien käytänteiden muutosta. Virasto toteaa, että hankintayksiköiden välillä on eroja siinä, kuinka paljon niillä on tarpeita ja resursseja hyödyntää yhteisiä tietovarantoja ja tuottaa niihin dataa, minkä lisäksi hankintayksiköiden hankintatarpeet voivat olla erittäin spesifejä, jolloin muiden hankintayksiköiden hankinta-asiakirjojen saatavuus ja tiedon avoimuus ei auta tarjousasiakirjojen valmistelussa. Monet ehdotetuista toimenpiteistä tarkoittavat hallinnollisen työn lisäämistä. Esimerkiksi ehdotus kansallisille hankinnoille asetettavasta jälki-ilmoitusvelvollisuudesta lisää kilpailutusprosessin monimutkaisuutta. Samoin puitejärjestelyn sisällä tehtävistä hankinnoista ilmoittaminen lisää hallinnollista taakkaa ja pitkittäisi kilpailuprosesseja.

Rahoitusvakausvirasto kokee ongelmalliseksi ehdotuksen 7, joka sisältää veloitteen toimittaa tarjouspyyntöasiakirjat ja niiden liitteet hankintailmoitukset.fi-sivustolle, koska tarjouspyynnön liitteisiin voi sisältyä osin salassa pidettäviä ja/tai turvallisuusluokiteltuja asiakirjoja, jolloin olisi jätettävä hankintayksikön harkintaan, mitä liitteitä hankintayksikkö toimittaa hankintatietovarantoon. Samanlaisia huolia liittyy ehdotukseen 10.

Ostolaskujen siirtäminen hankintatietovarantoon SC-koodin perusteella muodostaa merkittävän riskin, että hankintatietovarantoon päätyy tietoja, jotka tulisi salata. Virasto on kokenut tutkihallinto.fi-sivuston käytössä ongelmia ostolaskujen julkistamiseen ja kokee, että edellä todettua ehdotusta tulee valmistella erittäin huolellisesti. Virasto toteaa lisäksi, että ehdotus erillisen kilpailutunnisteen lisäämisestä hankintailmoituksille, tarjouspyynnöille, sopimuksille, ostolaskuille sekä mahdollisesti muille erikseen määriteltäville asiakirjoille on omiaan lisäämään manuaalista työtä.

Hankintatietovarannon soveltamisala ja säädösympäristö

Onko hankintatietovarannon perustamisen ja ylläpidon edellyttämät sääntelytarpeet tunnistettu kattavasti?

Rahoitusvakausvirasto kokee, että monet ehdotetuista muutoksista tarkoittaisivat sitä, että kilpailutusprosessi venyy entistä enemmän tehden niistä entistä hitaampia ja monimutkaisia. Uudistuksia ei tulisi toteuttaa taannehtivasti jo voimassa oleviin hankintasopimukseen ja toimenpide-ehdotuksissa tulisi huomioida julkisuuslainsäädännön uudistamishankkeet.

Onko sellaisia hankintayksiköjä tai hankintoja, jotka erityisesti tulisi rajata tulevan hankintatietovarantoa koskevan sääntelyn ulkopuolelle tai toisaalta sisällyttää siihen?

Muistio ei sisällä lakiehdotuksia uudesta hankintavarantolaista ja virasto pitää tärkeänä sitä, että huolellisesti arvioidaan, milloin hankinta-asiakirjat viedään tietokantaan ja tähän liittyvässä valmistelussa tulisi huomioida, että asiakirjoihin voi sisältyä osin salassa pidettäviä ja/tai turvallisuusluokiteltuja asiakirjoja. Huoltovarmuuteen liittyvät hankinnat tulisi rajata sääntelyn ulkopuolelle.

Sisältävätkö hankintayksiköiden ostolaskutiedot henkilötietoja siinä määrin, että niiden käsittely saattaisi aiheuttaa EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettua korkean riskin? Jos kyllä, yksilöi, millaisia henkilötietoja tai erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja hankintadata voi sisältää.

Rahoitusvirasto on tässä vaiheessa arvioinut, että ostolaskujen käsittelyyn ei liity henkilötietojen käsittelyn osalta merkittävää riskiä.

Mille organisaatioille tulisi säätää oikeus saada omien tehtäviensä kannalta välttämättömät tiedot hankintatietovarannosta salassapitosäännösten estämättä?

KKV, VTV

Hankintatietovarannon tietosisällöt

Puuttuuko hankintatietovarantoon kerättävien tietojen listauksesta joitakin olennaisia tietosisältöjä?

-

Puuttuuko toimenpiteistä jokin tietosisältöjä ja niiden hyödynnettävyyttä parantava toimenpide?

-

Seurataanko hankintayksikkösi hankintasopimusten käyttöä sopimuskauden aikana sopimusjärjestelmän avulla tai muutoin? Onko sopimustietojen keräämiselle esitettävä alustava siirtymäaika riittävä?

Hankintasopimusten käyttöä seurataan kirjanpidon sekä sopimuksenhallintajärjestelmän kautta. Lisäksi Rahoitusvakausvirasto hyödyntää Hansel Oy:n Hankintapulssi-palvelua ja viraston ostolaskuja on julkaistu tutkihallinto.fi-sivustolla. Aikataulu sopimustietojen raportoinnille vaikuttaa kunnianhimoiselta ja aiheuttaa varsinkin pienille virastoille paljon lisää manuaalista työtä. Rahoitusvakausvirasto esittää, että sopimustietojen raportoinnille tulisi antaa pidempi siirtymäaika.

Näettekö estettä kerätä rakenteisena datana tarjousten vertailuperusteita ja vertailuhintoja/laatupisteitä koskevia tietoja?

-

Jyrkönen Tanja
Rahoitusvakausvirasto